

Plan van aanpak

Raadsonderzoek Grondbedrijf

Versie 4, aangepast na VC d.d. 6 april 2011

Vorbereidingscommissie Raadsonderzoek Grondbedrijf
d.d. 6 april 2011

Plan van aanpak Raadsonderzoek Grondbedrijf

Inleiding en verantwoording

Op 17 februari 2011 heeft de raad ingestemd met een motie en daarmee het presidium de opdracht gegeven te komen tot een voorstel voor een raadsonderzoek naar het functioneren van het grondbedrijf. Het presidium heeft op 10 maart 2011 naar aanleiding van deze motie besloten tot het instellen van een voorbereidingscommissie met als taak het opstellen van een plan van aanpak voor het raadsonderzoek. Aandachtspunten daarbij zijn de reikwijdte van het onderzoek en de vraag of moet worden besloten tot een onderzoek ex artikel 155a van de Gemeentewet. Ook zal de voorbereidingscommissie een afweging moeten maken of benoeming van een externe voorzitter van de onderzoekscommissie gewenst is. Wanneer er een commissie o.g.v. artikel 155a Gemeentewet wordt ingesteld is deze vraag eenvoudig te beantwoorden omdat dit wettelijk niet is toegestaan.

De voorbereidingscommissie bestaat uit de heren:

- dhr. G.L.Y. Bos (CDA)
- dhr. J.G. Kruithof (PvdA)
- dhr. H.J. Schutte (LA)
- dhr. M.J.P. Sandmann (D66)
- dhr. H. van den Berge (SGP)

De voorbereidingscommissie heeft de heer H. van den Berge aangewezen als voorzitter en de heer J.G. Kruithof als zijn plaatsvervanger. Secretaris van de commissie is de heer J.H. Leuverman (raadsadviseur).

De heer A. Oudbier is als griffier eveneens betrokken bij het onderzoek en hij vervangt de heer Leuverman bij afwezigheid.

Op 17 maart 2011 is de voorbereidingscommissie voor het eerst bijeengekomen. De commissie heeft in haar eerste vergadering een voorzitter en plaatsvervangend voorzitter gekozen en enkele huishoudelijke taken besproken. Daarnaast is uitgebreid gesproken over de onderzoeksopzet en de onderzoeksvragen.

De commissie heeft verder besloten alle rapportages die in de periode 2001 – 2010 zijn opgesteld op te vragen. Verder zijn alle beleidsdocumenten die betrekking hebben op het grondbedrijf en het grondbeleid die in de onderzoeksperiode zijn vastgesteld opgevraagd.

De voorbereidingscommissie is daarmee direct aan het werk gegaan om gegevens te verzamelen en te interpreteren om dit plan van aanpak te kunnen opstellen. Hierbij heeft de commissie beperkt extern advies gevraagd van een deskundige op het gebied van grondbedrijf en grondbeleid t.b.v. de voorbereiding van het onderzoek.

In het plan van aanpak is een fasering opgenomen.

Fase 1 betreft het dossieronderzoek waarbij feitelijke kennis over het grondbedrijf en het grondbeleid wordt vergaard. Deze fase wordt naar verwachting afgesloten met een aantal gesprekken en interviews ter verduidelijking van de verkregen informatie.

Fase 2 betreft de uitvoering van een aantal casussen. In deze fase wordt de praktijk vergeleken met het beleid. Interviews en gesprekken maken deel uit van deze fase en afhankelijk van de bevindingen zijn ook verhoren (al dan niet onder ede) mogelijk.

De voorbereidingscommissie biedt het plan van aanpak aan de gemeenteraad aan ter vaststelling. Met de vaststelling van het plan van aanpak heeft de voorbereidingscommissie haar taak volbracht.

Leeswijzer

In dit plan van aanpak komen achtereenvolgens aan de orde:

1. de omschrijving van het onderwerp van onderzoek;
2. verfijning van de onderzoeksvraag;
3. de planning voor het onderzoek;

4. de verdeling van taken voor de commissieleden;
5. de wenselijke ondersteuning en de benodigde interne en externe capaciteit;
6. de plaats en omvang van de werkruimten;
7. communicatie- en informatieprotocol;
8. geheimhoudingsaspecten;
9. de onderzoeksbegroting.

Plan van aanpak

1. Omschrijving van het onderwerp van onderzoek door de raad

In de gemeenteraadsvergadering van 17 februari 2011 is een interpellatie gehouden over de financiële situatie van het grondbedrijf. Begin van dit jaar is gebleken dat binnen het grondbedrijf Apeldoorn een historisch groot tekort van ca. 68 miljoen euro is ontstaan. De interpellatie richtte zich vooral op een afboeking van 11 miljoen euro op niet in exploitatie genomen gronden in het gebied waar het Regionaal Bedrijventerrein Apeldoorn Zuid gerealiseerd zou worden. Het gaat daarbij om de gebieden Kop en Kanaal. Geconstateerd werd dat bij de bespreking over het RBAZ in februari 2010 niets over een mogelijke afwaardering is gezegd, terwijl in 2009 op zijn minst al sprake was van overwegen of er sprake zou moeten zijn van afwaarderen. Naar mening van een groot deel van de raad is in februari 2010 toen werd gesproken over de inrichting van het RBAZ de raad hierover niet volledig door de wethouder geïnformeerd.

De interpellatie heeft uiteindelijk geleid tot een motie van treurnis waarin de raad heeft uitgesproken te betreuren dat de verantwoordelijk wethouder de schijn heeft gewekt de raad op 17 februari onvoldoende tijdig, juist en volledig te hebben geïnformeerd. Daarnaast verzoekt de raad het presidium te starten met de voorbereiding van een nader vorm en inhoud te geven onderzoek over de gang van zaken in het grondbedrijf.

Naar aanleiding van de motie heeft het presidium op 10 maart 2011 besloten tot het instellen van een voorbereidingscommissie voor het raadsonderzoek naar het grondbedrijf. Het voorliggende plan geeft inhoud aan het verzoek van de raad om te komen met een voorstel voor een raadsonderzoek naar het grondbedrijf.

Doelstelling van het onderzoek is een gedegen beeld te krijgen van de wijze waarop in de periode 2001-2010 het grondbedrijf heeft gefunctioneerd. Op grond van het onderzoek kan de gemeenteraad tot een afgewogen oordeel komen over het door het college van burgemeester en wethouders gevoerde bestuur. De commissie wil onderzoeken of er aanbevelingen gedaan kunnen worden hoe in de toekomst om te gaan met het grondbedrijf.

De voorbereidingscommissie adviseert de gemeenteraad om een onderzoekscommissie op basis van artikel 155a van de Gemeentewet in te stellen. Dit geeft de commissie ruimte om alle benodigde informatie bij het college 'te vorderen' en om eventueel verhoren en interviews onder ede af te nemen. Niet alle ter beschikking staande instrumenten hoeven daarbij uiteraard te worden gebruikt; ze zijn echter wel beschikbaar wanneer daar behoefte aan is.

Artikel 155a lid 2 van de gemeentewet biedt overigens de ruimte aan de raad om hangende het onderzoek de omschrijving van het onderwerp van onderzoek te wijzigen.

2. Doel van het onderzoek en verfijning van de onderzoeksvraag

Centrale doelstelling van het raadsonderzoek is:

De gemeenteraad wil inzicht krijgen in het beleid en de praktijk ten aanzien van het grondbedrijf en grondexploitaties in de gemeente Apeldoorn en de wijze waarop de raad hierover is geïnformeerd en aan de raad verantwoording is afgelegd.

De centrale doelstelling omvat daarmee drie thema's:

- **Kaderstelling en beleid. Wat zijn de gehanteerde uitgangspunten, kaders, beleid en regelgeving.**
- **Uitvoering. Hoe is door het college omgegaan met de kaderstelling en beleid bij de uitvoering en realisatie. Hoe is het grondbeleid als facetbeleid t.o.v. het sectorale beleid ingezet.**
- **Controleren. Is de raad voldoende in staat gesteld zijn controlerende taak uit te voeren.**

Afgeleid van deze centrale doelstelling moet het raadsonderzoek een helder beeld geven van de regelgeving en het van toepassing zijnde gemeentelijke beleid (kaders) die van toepassing waren tijdens de onderzoeksperiode. De voorgestelde periode betreft de jaren 2001- 2010. Deze periode is

gekozen omdat dan zowel de monistische periode in het onderzoek wordt meegenomen (tot 2002) als de dualistische periode

Daarnaast moet het onderzoek duidelijk maken hoe gronden zijn verworven en hoe deze vervolgens zijn gewaardeerd in de administratie van het grondbedrijf.

Belangrijk onderdeel van het raadsonderzoek is te onderzoeken hoe de sturing en beheersing van het grondbedrijf is geregeld en hoe daar inhoud aan wordt geven. Helder zal moeten worden welke maatregelen daarvoor zijn genomen en wie op welk sturingsniveau bevoegd en verantwoordelijk was. Tenslotte maakt de informatievoorziening op alle sturingsniveaus een belangrijk deel uit van het onderzoek. Het raadsonderzoek zal helder moeten maken welke rapportages er zijn binnen de gemeente en of de informatievoorziening dusdanig is geregeld dat de raad vanuit zijn controlerende bevoegdheid beschikt over betrouwbare (sturings)informatie.

Op basis van de geformuleerde doelstelling zal het onderzoek zich moeten richten op de hierna genoemde centrale onderzoeksvragen. Bij deze onderzoeksvragen zijn (niet limitatief) een aantal aandachtspunten genoemd die aan de orde zullen moeten komen.

Dossieronderzoek (fase 1)

Welke regelgeving en welk beleid waren in de onderzoeksperiode (de jaren 2001 – 2010) van toepassing op het grondbeleid en het grondbedrijf?

- landelijke en eventuele provinciale en **Europese** regelgeving
- lokale regelgeving
- beleidsregels (afsprakenkaders) van de gemeente
- delegatie- en mandaatregels

Hoe verloopt de verwerving, waardering, en uitgifte van gronden?

- verwerving van gronden
- grondverwerving buiten grondbedrijf
- betrokken partijen/actoren/derden bij grondverwerving
- **samenwerking met marktpartijen (gedeelde grondpositie, compromissen)**
- relatie met (ruimtelijk en economisch) beleid
- waarderingsafspraken en bevoegdheden
- winstafrachtcriteria
- voorbereiding en exploitatie plangebieden
- ramingen planontwikkeling en uitgifte

Hoe is de totale sturing en beheersing (control) en weerstandsvermogen van het grondbedrijf geregeld en gewaarborgd?

- totaaloverzicht grondbedrijf
- risicomanagement
- mate waarin alle sturingsniveaus "in control" waren
- beheerinstrumenten
- **normering weerstandsvermogen**
- **cyclus MPG**
- **doeltreffendheid uitvoering door college op basis van de kaders**
- mate waarin adequaat gereageerd wordt op externe ontwikkelingen
- ijkmomenten en go/no go momenten
- actoren in het grondbedrijf /bij grondbeleid en hun rol
- relatie ruimtelijke projecten
- relatie economisch beleid Gemeente Apeldoorn
- bevindingen accountant en opvolging adviezen
- uitgevoerd rekenkameronderzoek

Hoe adequaat is de informatievoorziening geregeld (ambtelijk, college en raad)?

- van toepassing zijnde regelgeving (o.a. BBV)
- reguliere informatie stromen
- incidentele informatiestromen
- filtering van informatie
- inzicht in financiële positie en winstafrachten
- tijdigheid informatie

- mate waarin toezeggingen nav rapportages worden nagekomen

Praktische werking van het grondbedrijf (fase 2)

Bij toetsing van de werking in de praktijk van het grondbedrijf moeten enkele casussen worden gekozen die een valide uitkomst geven voor de werking van het grondbedrijf als geheel. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan werken en wonen en grotere en kleinere projecten.

Als casus zijn in ieder geval al genoemd RBAZ (werken) en Zuidbroek (wonen). Een analyse van alle projecten in het grondbedrijf zal duidelijk moeten maken of en welke projecten aan de uit te werken casussen moeten worden toegevoegd (zie hieronder).

Hoe zijn bovenstaande (beleids)regels en gemaakte afspraken in de praktijk toegepast aan de hand van een aantal concrete casussen?

- toepassing landelijke en lokale wet- en regelgeving
- toepassing vastgestelde beleidsregels
- besluitvorming door (bestuurs)organen
- waardering gronden
- informatievoorziening

3. Planning van het onderzoek

De commissie onderscheidt een aantal fasen in het onderzoek. Deze fasering is opgesteld op basis van de wetenschap die de commissie op dit moment heeft.

A. Dossieronderzoek

De onderzoekscommissie zal zich in eerste instantie bezig houden met een feitenonderzoek op basis van dossier- en archiefmateriaal en andere relevante informatie.

Inmiddels is basale informatie (beschikbare rapportages en kaderstellende beleidsdocumenten) door de voorbereidingscommissie (in kopie) bij het college opgevraagd. Lopende het onderzoek zal (gericht) meer informatie door de onderzoekscommissie bij het college worden opgevraagd (dit conform de GW artikel 155b). Het college zal tevens alle documentatie digitaal dienen aan te leveren. De van het college overgedragen kopieën van stukken zullen door de voorbereidingscommissie worden overgedragen aan de onderzoekscommissie. De onderzoekscommissie gebruikt de ontvangen informatie om een totaalbeeld te krijgen van het grondbedrijf van de gemeente Apeldoorn. Na afloop van het onderzoek zal de integrale kopie van het dossier Grondbedrijf weer teruggegeven worden aan de gemeentesecretaris.

Het zal nodig zijn om externe capaciteit in te huren om tot een goed en gedegen dossieronderzoek te kunnen komen. Overigens kan de commissie altijd inzage verzoeken in het originele dossierarchief.

B. Interviews n.a.v. het dossieronderzoek

De dossieronderzoeksfase zal worden gevolgd door een fase waarin door middel van interviews beoogd wordt de informatie compleet te krijgen. Verder dient antwoord te worden verkregen op vragen die naar voren zijn gekomen bij de commissie.

Deze interviews zijn niet openbaar en zullen worden afgenomen door minimaal twee leden van de onderzoekscommissie in het bijzijn van de secretaris of een andere medewerker van de raadsgriffie. Van deze interviews zullen eveneens verslagen worden gemaakt.

Bedoeling van de commissie is om mede op basis van de interviews en de resultaten uit het dossieronderzoek nader richting te kunnen geven aan het onderzoek naar de praktische werking van het grondbedrijf.

C. Onderzoek naar de praktische werking van het grondbedrijf

Met als basis de resultaten van het dossieronderzoek zal in deze fase de praktijk van het grondbedrijf aan het vastgestelde (grond)beleid worden getoetst. Dat zal zoals hiervoor beschreven gebeuren aan de hand van enkele (deels nog te bepalen) casussen. In deze fase zullen interviews met betrokkenen worden gevoerd ter verheldering van de verkregen informatie uit het casusonderzoek.

D. Verhoren naar aanleiding van het onderzoek naar de praktische werking van het grondbedrijf
 Aan de hand van de resultaten van het onderzoek naar de praktische werking van het grondbedrijf en interviews die zijn gevoerd, maakt de commissie eventueel een selectie van personen die zij wil horen. De openbare verhoren vinden plaats door de gehele commissie en de secretaris of een andere medewerker van de raadsgriffie. Deze verhoren dienen om de feitenreconstructie te toetsen en inzicht te krijgen in mogelijke conclusies die de commissie kan trekken. Van de openbare verhoren zullen verslagen worden gemaakt.

(Gewezen) ambtenaren en (gewezen) bestuurders zijn verplicht te verschijnen als zij een oproep krijgen om als getuige of deskundige te worden gehoord (art 155c Gemeentewet). Derden zijn niet verplicht, maar de voorbereidingscommissie gaat ervan uit dat ook zij gehoor zullen geven aan een oproep tot verschijnen.

Voorafgaand aan deze fase zal een protocol voor de openbare verhoren worden opgesteld door de onderzoekscommissie.

E. Analyse en opstellen eindrapport

De laatste fase betreft het verwerken van alle gegevens uit het dossieronderzoek en de verhoren tot het eindrapport. Het eindrapport omvat de feitenreconstructie, de analyse en de conclusie van het onderzoek en aanbevelingen. De commissie maakt geen politieke beoordelingen. De commissie geeft wel adviezen. Het rapport bevat tevens een onderzoeksverantwoording, een lijst met gehanteerde documenten, een lijst met namen van geïnterviewde en gehoorde personen en een verslag van de werkwijze van de commissie. De weging van de analyse en conclusie zal plaatsvinden aan de hand van criteria als zorgvuldigheid, volledigheid, tijdigheid en effectiviteit. De resultaten dienen de raad in staat te stellen conclusies te formuleren omtrent het handelen van het college van B&W, de ambtelijke organisatie en overige betrokkenen. Hoewel de gemeenteraad formeel geen onderwerp van onderzoek kan zijn, wordt de rol en de betrokkenheid van de gemeenteraad gedurende de onderzoeksperiode in de rapportage betrokken.

De eindrapportage dient in december 2011 gereed te zijn. De indicatieve tijdsplanning ziet er als volgt uit:

Fasering	Tijd
Dossieronderzoek	1 mei 2011 – 10 juni 2011
Interviews n.a.v. het dossieronderzoek	10 juni 2011 – 24 juni 2011
Onderzoek praktische werking grondbedrijf	24 juni 2011 – 9 september 2011
Eventuele verhoren (inclusief voorbereiding)	9 september – 9 oktober 2011
Analyse en opstellen eindrapportage (inclusief eindredactie, opmaak en druk eindrapport)	9 oktober 2011 – 9 december 2011
Aanbieding eindrapport aan het raadspresidium	december 2011, dan wel januari 2012

4. **Verdeling van taken voor de commissieleden**

De onderzoekscommissie draagt de verantwoordelijkheid voor het onderzoek (proces, inhoud en kwaliteit). De commissie:

- definieert de vraagstelling (verfijning en vervolgvragen per fase),
- laat dossieronderzoek uitvoeren,
- houdt interviews en leidt verhoren,
- laat een rapportage opstellen,
- trekt conclusies en formuleert aanbevelingen,
- presenteert het rapport aan de raad en beantwoordt eventuele vragen van de raad over het eindrapport.

Alle activiteiten van de commissieleden en van de aan de commissie toegevoegde medewerkers ten behoeve van het onderzoek en de uitvoering van bepaalde delen van het onderzoek door derden, vallen onder de verantwoordelijkheid van de commissie (artikel 6 verordening).

Uit haar midden wijst de commissie een voorzitter en een plaatsvervangend voorzitter aan. De voorzitter is belast met het leiden van de beraadslaging en de zitting, het handhaven van de orde en het doen naleven van bij of krachtens de verordening gestelde regels (artikel 3 verordening). Verder stuurt de voorzitter de secretaris van de onderzoekscommissie aan. Daarnaast zal de voorzitter de

mediacontacten onderhouden en zal hij het presidium tussentijds rapporteren over de vorderingen van de onderzoekscommissie.

Bij het dossieronderzoek wordt een extern bureau betrokken. Op diverse momenten tijdens het dossieronderzoek zal daartoe de commissie bijeen komen en beslissingen nemen. De interviews worden afgenomen door twee leden van de commissie in aanwezigheid van de secretaris of een andere medewerker van de raadsgriffie, alsmede een notulist. De eventuele openbare verhoren worden door de gehele commissie afgenomen. De commissieleden kunnen een training volgen in verhoortechnieken.

De eindrapportage zal worden opgesteld op grond van het dossieronderzoek, inclusief interviews en verhoren, zoals dat voortkomt uit de doelstelling van het onderzoek en de centrale onderzoeksvragen.

5. Wenselijke ondersteuning en de benodigde interne en externe capaciteit

De onderzoekscommissie wordt in de dagelijkse werkzaamheden bijgestaan door de door de griffier aangewezen secretaris van de commissie. Daarnaast zijn de griffier en de twee overige raadsadviseurs van tijd tot tijd betrokken bij het onderzoek.

Administratieve ondersteuning, verslaglegging en communicatieadvies wordt verzorgd vanuit de griffie. Inschatting is dat de griffie in totaal gemiddeld 24 uur per week hiervoor nodig heeft.

Voor diverse onderdelen zal externe ondersteuning nodig zijn. Voor de eerste fase zal bij een groot deel van het dossieronderzoek een extern bureau worden betrokken. Ook bij het onderzoek naar de praktische werking van het grondbedrijf zal een extern bureau worden betrokken. Daarnaast is wellicht aanvullende vaktechnische advisering op het gebied van het grondbeleid nodig. Verder zal voor het archiveren van documenten lopende het onderzoek gebruik moeten worden gemaakt van de inzet van een documentalist/ archiefmedewerker vanuit het gemeentelijk ambtelijk apparaat op grond van de verordening ambtelijke bijstand. Daarnaast is de inzet nodig van notulisten voor de verslagen van de interviews en eventuele verhoren en een tekstschrijver voor een (goed leesbaar) eindrapport.

Taken betrokken medewerkers raadsgriffie (inclusief ingehuurde externe deskundigheid):

- A Procesmatige en logistieke ondersteuning, zoals:
- (laten) verzamelen en archiveren dossier;
 - logistieke organisatie voorgesprekken en openbare verhoren;
 - (laten) notuleren voorgesprekken en openbare verhoren;
 - voorbereiding en verslaglegging van bijeenkomsten van de commissie (i.s.m. voorzitter);
 - opstellen externe en interne communicatie (i.s.m. voorzitter).
- B Inhoudelijke ondersteuning:
- uitvoeren dossieronderzoek;
 - opstellen interviewprotocol, protocol openbare verhoren, hoor- en wederhoorprocedure;
 - opstellen gespreksleidraad en vraagplan voorgesprekken en openbare verhoren;
 - gewenste ondersteuning van de commissie bij voorgesprekken en verhoren;
 - verhoortraining commissie;
 - penvoering eindrapportage;
 - algemeen inhoudelijke ondersteuning van de commissie gaande het traject (klankbordfunctie).

6. Plaats en omvang van de werkruimten

Voor opslagruimte van het gekopieerde archief is kamer Z018 beschikbaar. Deze ruimte kan ook worden gebruikt voor de huisvesting van externen.

De onderzoekscommissie zal in principe vergaderen in één van de PMA zalen.

De interviews zullen plaatsvinden in een PMA zaal dan wel in ruimte Z018. Voor de openbare verhoren zal de commissie gebruik maken van de raadzaal.

7. Communicatie- en informatieprotocol

Het besluit tot instellen van het onderzoek, het type onderzoek, de omschrijving van het onderzoek en de samenstelling van de commissie worden openbaar gemaakt. Daarbij wordt tevens opgenomen dat degene die over informatie denkt te beschikken die van belang kan zijn voor het onderzoek, wordt uitgenodigd zich te melden bij de voorzitter van de commissie (artikel 8 verordening).

Wijzigingen in de omschrijving van het onderwerp van onderzoek en beëindiging van het onderzoek wordt bekend gemaakt

Het communicatie- en informatieprotocol is als volgt:

- de commissie verstrekt lopende het onderzoek geen informatie tenzij dit het in het belang van het onderzoek is.
- eventuele mediacontacten verlopen via de voorzitter van de commissie die als woordvoerder zal optreden.
- de vergaderingen van de onderzoekscommissie zijn in beginsel niet openbaar
- openbare verhoren zijn vrij toegankelijk.
- van openbare vergaderingen wordt door de voorzitter openbare aankondiging gedaan.
- de leden stellen derden niet op de hoogte van de inhoud van de verkregen informatie.
- de leden nemen deel aan de onderzoekscommissie zonder last of ruggespraak.
- het eindrapport is openbaar tenzij bijvoorbeeld om redenen van een onevenredige benadeling van personen door de commissie besloten wordt delen van het rapport niet openbaar te maken.
- de verordening betreffende onderzoek door de raad is onverkort van toepassing.

8. Geheimhoudingsaspecten

De leden van de commissie en de betrokken medewerkers van de griffie en eventuele andere betrokken medewerkers van de gemeente (inclusief ingehuurde externen) hebben geheimhoudingsplicht met betrekking tot de aan hen verstrekte informatie. De wettelijke regels en de regels in de verordening regelende het onderzoek door de raad (met name artikel 11) zijn van toepassing.

9. Onderzoeksbegroting

De kosten voor het onderzoek worden begroot op € 210.000 bestaande uit externe kosten € 160.000 en interne kosten € 50.000. De begrotingsposten zijn hieronder gespecificeerd:

Begroting raadsonderzoek Grondbedrijf

	Begrotingsposten		euro
1	<i>Externe kosten</i>		
1.1	Uitbesteding onderzoek, inhuur expertise en juridisch advies	120.000	
1.2	Training commissieleden	3.000	
1.3	Communicatie en publicatie	17.000	
			140.000
2	<i>Interne kosten</i>		
2.1	Werk- en vergaderkosten commissie	20.000	
2.2	Ambtelijke ondersteuning commissie (griffie)	30.000	
			50.000
3	Onvoorzien		20.000
	Totaal		210.000

Toelichting

- 1.1) Kosten van dossieronderzoek, kosten voor onderzoek casussen, eventueel juridisch advies, eventueel vaktechnisch advies, etc.
- 1.2) Kosten training in verhoortechnieken.
- 1.3) Kosten algemene voorlichting, voorlichting rond de verhoren, drukkosten en publicatie eindrapport.

- 2.1) Faciliteiten als catering, telefoon en PC; archiefvoorzieningen; declaratie vervoerskosten commissieleden en personen die de commissie hoort; verslaglegging.
- 2.2) Bruto personeelskosten ter vervanging griffiemedewerkers.

3. Onvoorzien stelpost circa 10% totale kosten.